

Olga Eklunds minnen från julen 1919

2023-12-06 14:09

Här bjuder vi på tänkvärda minnen från julen 1919. Det är dottersonen Thomas Bäckteman som delar med sig av Olga Eklunds minnen som hon skrev ned 1980.

Bilden) Barndomsminnen från första världskriget och julen 1919 - Olga Eklund

Järvträsk (1909-1986)

Här följer Olgas berättelse:

"Då jag denna höst (1980) ibland har sett TV-programmet "Jag vill växa och bli stor" har jag ofta kommit att tänka på min egen barndom, som jag minns den. Jag var fem år 1914 då första världskriget bröt ut. Samma höst dog vår pappa. Det var inte lätt för mamma att bli ensam med fyra små barn, den minsta endast ett år..."

"Nästan allt vi ägde gick på auktion: Hästen, båda korna, ja allting! Detta för att täcka den skuld som fanns på hemmanet. Vi bodde kvar hemma i Storträsk några år. Det fanns gott om fisk i sjön, mest mört, så mamma fiskade och saltade mörten för vinterbehovet. Men så småningom började vi lida nöd. Fast det var väl många andra som fick erfara detta på den tiden. Det var ju krig i världen och det blev ont om allting. Mamma hade inga pengar att köpa för, ej heller fanns det någon socialhjälp på den tiden".

Pannkaka

"Jag minns en gång då mamma gräddade en rund pannkaka av det sista mjölet, det räckte bara till en. Vi delade alla halva pannkakan, den andra skulle sparas till dagen därpå. På kvällen var vi hemskt hungriga. Pannkakshalvan låg på klaffbrädan i skåpet och jag stod där och grät och tiggde att få tugga några småbitar åt Gärda som var minst (det var nämligen vanligt att man tuggade maten åt dom små barnen på den tiden).

Till slut skulle jag få göra det, men då började min syster Astrid att storgråta och sa: -Ja då ska jag vakta henne så hon inte sväljer ner en enda tugga!"

Mor tiggde

"Till slut var mor Anna-Britta tvungen bege sig ut och tigga runt i småbyarna. Eftersom Storträsk låg i obygden dit inga vägar ledde var enda alternativet att åka skidor vintertid. Färden brukade gå till Myrträsk, Skatträsk och Sandträsk. Det fanns snälla människor som kanske hade det lite bättre ställt än oss. Mamma kom också alltid hem med något i säcken.

Men vilka väntans timmar vi barn fick uppleva på kvällarna vintertid. När det blev mörkt brukade vi spana utåt sjön om det syntes något ljus där. Mor hade alltid stallyktan med sig men fönstren var så igenisade att vi var tvungna att först andas på rutan och sen klösa i isen, för kunna se det minsta lilla genom dem".

Skolklass från Lapträsk/Morängs skola, 1925-1927. Foto: Viola Stenqvist. I skolbyggnaden fanns 3 skolsalar, gymnastiksal och träslöjdsal. Barn från hela Arvidsjaurs kommun inackorderades i byn och gick i Lapträsk/Morängs skola. Skolan upphörde 1959.

Skolgång

"Åren gick och vi skulle börja i skolan. Min äldsta syster och jag blev skickade till missionsskolan i Lapträsk, jag var då 10 år och Astrid 12 år. Förut hade vi gått i skola på en rad olika ställen, så det blev lite otryggt. Vid den tiden var hemmet i Storträsk utarrenderat. Men vi visste att mamma och lillasyster bodde i en liten grå stuga i Eliasro som vi fått låna.

Jullovet kom och vi längtade så mycket att få komma hem till mamma, så samma dag som lovet började gav vi oss iväg. Vi skulle gå till Eliasro och vägarna var dåligt plogade. Det var endast spår av hästkörare, så kallade snällare som körde varor från Jörn till Arvidsjaur".

Svår hemväg

"Det började mörkna och vi frös men Astrid försökte trösta mig. Efter en lång vandring såg vi att det lyste i några gårdar och nu var vi i Svartliden. Vi gick in i en gård som låg nära vägen hos "Svartlipojkarna" och fick värma oss. Vi frågade hur långt det var kvar till Eliasro och fick höra att det var några kilometer kvar. Efter vi hade fått oss lite värme fortsatte vi färden. Till slut såg vi ett svagt ljussken från en liten grå stuga och äntligen var vi framme hos mamma Olga".

Bilden t.h) Anna-Britta Eklund, mormors mor till Thomas Backteman.

Mor var ledsen

"Vi såg genast då vi kom in i huset att mamma var ledsen, hon sa:
-Jag har ingen mat, ingen fotogen och veden är slut (några sura vedklampar pyrde i den öppna spisen). Men det var bra att ni kom nu, för då kan jag fara iväg i morgonbitti och försöka tigga ihop lite mat och annat som vi behöver. Morgonen därpå gav hon sig iväg på skidorna med säcken på ryggen. Det blev så småningom afton och mörkt och vi kröp ned under fällan i sängen tillsammans".

Ljud från bron

"Vi hade sovit några timmar när storasyster Astrid vaknade av att någon gick utanför på bron... Sen blev det tyst. Astrid blev jätterädd och vågade därför inte titta ut. Ej heller väcka oss andra med risk för att vi skulle börja gråta. Vi var nämligen väldigt

rädda för luffare som strök omkring. Hon somnade om och sen blev det morgon. När vi öppnade dörren såg vi att det låg ett paket på bron som vi tog in och öppnade. Till vår stora glädje såg vi att paketet innehöll; smör, bröd och kött. Då blev det smörgåsfest i Eliasro!".

Fick kallelse

"Senare på dagen kom "Myrträsk-Per" körandes med ett lass torr ved. Han berättade att hans hustru Martha dagen innan fått en så stark kallelse att hon var tvungen att samma afton fara upp till oss med mat. Senare på kvällen kom mamma tillbaka i sällskap med morfar från Sandberg. De hade varit till Sandträsk och båda hade mat i sina säckar, så mycket som de orkade bära.

Morfar rustade upp veden och högg en julgran som vi klädde med enkla julgranssaker och de ljusstumpar som var sparade.

Så kom julglädjen till slut till Eliasro, tack vare goda och snälla medmänniskor".

Från vänster:

1. Alvina Eklund (avled 1991) gift med nr 2, senare omgift med Algot Karlsson 1906-1916.
2. Arvid Eklund. Bror till Elof nr 5.
3. Pojken Tage Eklund, Elofs son i ett tidigare giftermål.
4. **Olga Eklund, från Eliasro**, gift med Elof nr 5. Avled 1986. Olga och Elof hade tre flickor, Birgitta, Kerstin och Gertrud.
5. Johan Elof Eklund gift med Olga nr 4. Hade affär i Järvträsk. Avled 1950.

-Det här är en sann upplevelse nedskrivet av min mormor Olga Eklund 71 år, hösten 1980 i Järvträsk. Hon gick bort sex år senare. För övrigt samma vecka som Olof Palme blev mördad, säger Thomas Backteman och fortsätter:

-Hennes minnen tål att tänka till på i dessa juletider och vara tacksamma över det vi har: Vänner, tak över huvudet och mat på bordet. Många har det svårt med krig, människoförakt, egoism med mera. Det är dags nu att hitta det nya medvetandet innan det är försent.

Senast ändrad: 2023-12-06. Publicerad av: Kent Norberg